

привабливості. *Вісник економічної науки України*. 2005. № 1. С. 83–89.

8. Носова О.В. Оцінка інвестиційної привабливості України: основні підходи. *Економіка і прогнозування*. 2013. № 3. С.119-137

УДК 336.71

Гуржий Тамара

кандидат економічних наук

доцент кафедри фінансів та обліку

Дніпровський державний технічний університет

м. Кам'янське, Україна

Tamara Hurzhiy

Ph.D. (Economics)

Associate Professor at Department of Finance and Accounting

Dniprovsky State Technical University

Kamianske, Ukraine

СТАН РОЗВИТКУ БАНКІВСЬКОГО РИНКУ УКРАЇНИ STATUS OF THE DEVELOPMENT OF THE BANKING MARKET OF UKRAINE

Банківський бізнес України як і більшість галузей економічної системи країни сьогодні відчуває на собі реалії російсько-української війни, зокрема, втрату багатьох відділень та інших активів банків під час бойових дій, складність (неможливість) фізичної доставки готівки в небезпечні регіони, евакуація працівників за кордон або в інші регіони України, вступ працівників до лав ЗСУ. Гостро відчуваються проблеми заморожування або уповільнення грошових потоків від кредитування населення та юридичних осіб, а також відтоку фінансових ресурсів через зняття готівки. Значною проблемою, серед інших, є втрата значної частини комісійних торгових комісій через скорочення (зупинення) експортно-імпортних операцій та внутрішньодержавного обороту. Проте, варто зазначити, що українська банківська система на сьогодні досить непогано справляється з безпрецедентною кризою. Більшість банківських послуг залишаються доступними в тих регіонах, де є фізична можливість їх надавати, проте ризики можуть наростати синхронно з погіршенням ситуації в країні [1].

Відповідно до офіційних статистичних даних НБУ [2] ще на початку 2014 р. банківська система налічувала 180 установ, наприкінці 2015 р. – 117, а вже станом на 01.03.2022 р. 69 од. Кількість банків з іноземним капіталом становила 31 банківську установу на початку березня 2022 р., з яких 22 зі 100% іноземним капіталом. Загальна кількість банків скоротилася на 60% з причин від неможливості ефективно функціонувати в кризових умовах до недостатнього рівня капіталізації згідно нових вимог регулятора. В кінці лютого 2022 року після початку активної фази російсько-української війни регулятор ухвалив рішення відкликати банківські ліцензії та ліквідувати банки, що перебували під контролем РФ, тому відбулося зменшення впродовж лютого-березня 2022 року загальної кількості банків ще на 2 од. Позбулися ліцензії АТ «Міжнародний Резервний Банк» (100% капіталу ПАТ «Сбербанк Росії») та ПАТ «Акціонерний комерційний промислово-інвестиційний банк» (99,77% капіталу Державної корпорації розвитку «ВЕБ.РФ») [3].

До війни доходи банків України в цілому зросли на 23,2% з 2014 по 2021 рік, що було забезпечено, насамперед, зростанням комісійних доходів на рекордні 69,7 % та процентних доходів на 10,3 %. Витрати банків за період 2014-2021 рр. в цілому зменшилися на 25,4%, що було обумовлено зменшенням процентних витрат на 47,7%, а також відрахувань в резерви на 96,7%, хоча і спостерігалось збільшення комісійних витрат на 86,1% та загальних адміністративних витрат на 42,9% за весь період аналізу. Найбільший обсяг доходів банківських установ припадав на 2021 рік, коли банківська система почала оговтуватися від

кризи минулих років та не зазнала значних коливань за період впровадження карантинних заходів і значно покращила результати своєї діяльності. В цілому, по банківській системі прибуток зріс за шість останніх років збільшився майже в 2,5 рази, хоча зазначимо, що рівень збитків банків впродовж 2014-2017 рр. був катастрофічним [1]. В довоєнний період, починаючи з 2018 року вітчизняний банківський сектор продемонстрував позитивний фінансовий результат у розмірі 22,3 млрд. грн.; за результатами 2019 року прибуток банків становив 59,6 млрд грн. Впродовж 2020 року прибуток банків дещо зменшився і становив 22,3 млрд грн, проте на початку 2022 року позитивний фінансовий результат банків України становив рекордні 77,5 млрд грн. У цілому, за 2018-2021 рр. прибуток по банківській системі дорівнював 199,1 млрд грн. [2].

На початку війни майже всі вітчизняні банки запропонували клієнтам кредитні канікули, що було їх добровільним рішенням за рекомендацією регулятора. З метою підтримки діяльності комерційних банків, з 24 лютого центробанк видав 125 млрд грн рефінансування банківським установам, а валютні обмеження та обмеження на імпорт разом із інтервенціями НБУ знижують тиск на курс гривні [4]. Безперечно, банківська система без потужної підтримки держави не спроможна самотійно протистояти поточним викликам.

Зрозуміло, що перспективі українським банкам доведеться стикнутися із погіршенням якості активів через великі обсяги проблемних кредитів, які значно перевищать виклики 2014–2015 років. Вже сьогодні економіка країни скоротилася майже на 50% – це також і приблизна оцінка майбутніх втрат банківського бізнесу [1]. Валютний шок доведеться пережити трохи пізніше - поки НБУ фіксує курс, але він не може тривати довго. Одночасно із падінням експорту через закриття портів і зупинку металургійних підприємств значно зменшилися споживання та інвестиції, а отже, і потреба в імпорті. Сьогодні ситуація відносно «заморожена», населення вільно користується рахунками та здійснює безготівкові розрахунки, може навіть знімати кошти з карток за кордоном. Але, ймовірно, після шоку в майбутньому система дещо зміниться. Вітчизняна банківська система вже не вперше вирішує завдання, пов'язані із ризиками воєнних дій. Навесні 2014-го банки зіткнулися з проблемами вивезення залишків готівки з територій, що захоплювались, на Донбасі та окупованого Криму. Наразі географічне охоплення, на яке поширилися такі ж ризики, нажаль, значно розширилося [1].

Перелік використаних джерел:

1. Hanzіuk S. Banking sector of ukraine: realities and prospectst. heoretical Foundations in Economics and Management: collective monograph. International Science Group. Boston : Primedia eLaunch, 2022. 872 p. Available at : DOI – 10.46299/ISG.2022.MONO.ECON.2
2. Дані основних показників діяльності банків: *НБУ*, 2022. URL: <https://bank.gov.ua/ua/statistic/supervision-statist> (дата звернення: 06.04.2022)
3. Банки держави-агресора більше не працюватимуть в Україні. *НБУ*, 2022. URL: <https://bank.gov.ua/ua/news/all/banki-derjavi-agresora-bilshe-ne-pratsyuvatimut-v-ukrayini> (дата звернення: 07.04.2022)
4. Паращій О. Через війну активи банків можуть скоротитися на 50%. Що робити з курсом, кредитами та інфляцією після перемоги: думки фінансистів. *Воєнний номер Forbes*. URL: <https://forbes.ua/inside/iz-za-voyny-aktivy-bankov-mogut-sokratitsya-na-50-cho-delat-s-kursom-kreditami-i-likvidnostyu-mneniya-finansistov-17032022-4618> (дата звернення: 11.04.2022)